

BELGELERLE ADIM ADIM ESKİ KONYA - 17-

YAĞLITAŞ TEKKESİ, MESCİDİ, MEDRESESİ VE KABRİSTANI

Mehmet Ali UZ - Mehmet DOĞAN

Her zaman söylüyoruz; Konya'da çok değişiklikler oldu. Seksen-doksan yıl önce nerede ne vardı, hemen hemen bilmek mümkün değil artık. Bilmeniz de bazen bu yerleri anlatmakta zorlanıyorsunuz. Bugün anlatacağımız Yağlıtaş Tekkesi, Medresesi, Mescidi ve Kabristanı'nın nerede olduğunu anlatmayı kolaylaştıracak elimizde bazı ip uçları ve ni-rengi noktaları mevcut. Bir zamanlar Yağlıtaş olarak bilinen bölgenin doğusu Karaman Caddesi olmak üzere üç tarafı yolla çevrilidir. Bu bölgenin kuzey batısında da Gevraki Medresesi ve Kabristanı bulunuyor. Başka bir zaman da onun üzerinde duracağız. Şimdi bölgeye hep birlikte bir göz atalım.

Yağlıtaş Camii

Eski Hâkimiyeti Milliye İlkokulunu (Şimdi Mehmet Akif İLKÖğretim Okulu) herkes bilir. Bunun karşısında da bir cami var: Adı, Sancioğlu Camii. Ama halk bu camiye Boncuk Camii veya Boncuklu Cami diyor. İşte bu cami bir hayırsever tarafından 70-80 yıl önceki Yağlıtaş Camii'nin yerine yaptırılmış. 88 ada 4 parselde yer alan cami 334 metrekare olup, Hacı Hüseyin Efendi vakfına dâhildir. Bu caminin varlığı bizim işimizi kolaylaştırıyor. Allah yaptırarlardan razı olsun diyoruz. Buna göre artık diğer yapıların yerlerini tespit edebiliriz. Altında dükkânlar bulunan cami halen ibadete açık durumda.

Yağlıtaş Tekkesi

Sancioğlu Camii'nin hemen güney bitişiğinde eskiden Yağlıtaş Tekkesi bulunuyordu. Güney tarafı yol olan ve 88 ada 1 parselde yer alan tekke, avlusu ile birlikte 704 metrekaredir. Tekke ve türbeler kapatıldığında Konya'da faaliyette olan 4-5 tekleden birisi bu Yağlıtaş Tekkesi'dir. Tekke bir Kadiri Tekkesi idi. Tekkenin şeyhi ise, Çerezci Mustafa Efendi adında bir zattır. Tekkeyi Mustafa Ataman ve Mahmut Sural Beyler çok iyi hatırlamakta ve tekke ile ilgili bazı bilgiler vermektedir. Mustafa Ataman merhum tekkenin yerine tarif ederken, "Hâkimiyeti Milliye İlkokulunun kuzey köşesinde olup etrafı kabristandı" der.

Yağlıtaş Medresesi

Medrese, cami ve tekkenin batı bitişiğindedir. 1.830 metrekareye oturan Medrese, bulunduğu bölgeden dolayı bu isimle anılmış. Medrese 1305/1888 yılında Çumralı Hacı Hüseyin Efendi tarafından yaptırıldı. Varlıklı bir zat olan Hacı Hüseyin Efendi, medrese için iki de dükkân vakfetmiş. Vakfiyesi 1900 yılında yazılmış. Vakfın kaydı ise, 21 Ramazan 1331 tarihinde yapılmış. Dükkânın birisi, medrese ile birlikte yaptırıldıkları caminin ihtiyaçlarının karşılanması, diğeri de medrese için vakfedilmiştir.

Medrese yıkıldıktan yıllar sonra arsası, 27.05.1937 tarihinde Hüseyin oğlu Mehmet Fatih Çumralı'ya satılıyor. Medrese

çevresinde aileye ait ev ve dükkânlar sonradan başka şahıslara intikal etmiş.

Yağlıtaş Kabristanı

Yağlıtaş Kabristanı ise caminin kuzeyinde yer alıyor. Yeni açılan Larende Caddesi'nin doğu ucunda Karaman Caddesi ile birleştiği noktada yer alan petrol ve çevresi tamamen Yağlıtaş Kabristanı'na dâhildir. Kabristan, 88 ada, 3 parselde 2.654 metrekareden ibarettir. Kabristan yeri, 1932 yılında muhtelif şahıslara satılmıştır. Hâlen bir kısmı üzerinde iş yerleri bulunmaktadır. Bir kısmı da yola dâhil edilmiştir.

Bölge, Konya'da hanların yoğun bulunduğu bir bölge durumundadır. Eski tekkenin karşısında Kara Mustafa Hanı, caminin yanında Yeni Han (Besiciler Hanı da deniliyor) Petrolün batısında da bir han, Çukur Han adını taşıyor.

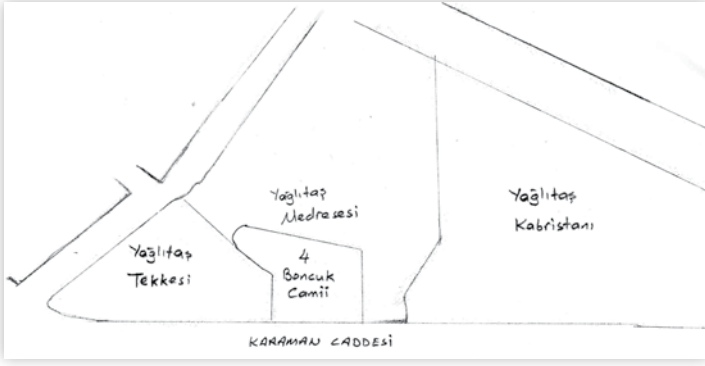
Yağlıtaş Kabristanı eskiden Konya'nın en meşhur kabristanlarından birisi idi. Kaldırıldığı tarihe kadar defin yapılıyordu. Gelecek yazımızda kabristan kaldırılırken yaşanan ilgi çekici bir olayı da nakledeceğiz.

Bunun yanında, bölgenin biraz ilerisinde yer alan Dedemoğlu Mahallesi'nde türbesiyle birlikte satılan Dedemoğlu Mescidi'nin yerini tespit etmeye çalışacağız.

Hoşça kalın...

Kaynaklar:

- Caner Arabacı, *Konya Medreseleri*, Konya 1998, s. 399.
- M. Ali Uz, *75. Basın yılında Mustafa Ataman Hayatı, Basın Hatıraları, Eski Konya vs.*, Konya 1997, s. 50.
- Belediye Arşivi.

Yağlıtaş'ın eski durumu

Yağlıtaş'ın bugünkü durumu

KONYA ANSİKLOPEDİSİ'NİN DÜNÜ

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

Artık bizim de bir ansiklopedimiz var. Bursa'dan, Kayseri'den sonra da olsa bir ansiklopediye sahip olmanın gururunu yaşıyoruz. Çabalar, ön çalışmalar, toparlanmalar derken ilk cildimizi 2010 yılında elimize aldık. Başta Sayın Mehmet Ali Uz olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Ancak, bugünlere gelmeden önce, hem de on yıl kadar önce yaşanan bir Konya Ansiklopedisi maceramız olmuştu. Gelecek kuşaklara ışık tutabilmek için o maceranın belgelerini de sunmak isterim.

Belgeleri kısaca tanıtmak isterim.

İlk belgemiz dönemin Büyükşehir Belediye Başkanlığı Genel Sekreter Yardımcısı Salih Sedat Ersöz'ün imzasıyla adıma gönderilen bir yazı... Bu yazının 13 kişiye daha gönderildiğini biliyoruz. Yazıda, Başkanlığın 25.06.2001 tarihli ve K.42.BŞB.4.KÖÜ.06/102 sayılı olurları ile 'Komisyon Üyesi' seçildiğimi bildiriyordu.

Toplantı 06 Temmuz 2001 Cuma günü Büyükşehir Belediyesinin altıncı katındaki toplantı salonunda Sayın. Ersöz'ün başkanlığında başladı. Çağrılılardan toplantıya gelenlerin sayısı yedi idi: Haşim Karpuz, Caner Arabacı, Seyit Küçükbezirci, Sefa Odabaşı, İbrahim Demirci, Ahmet Efe ve Saim Sakaoglu. Yoklamada adları okunduğu hâlde salonda bulunmayanlar ise şu hemşehrilerimizdi: Mehmet Önder, Feyzi Halıcı, M. Ali Uz, Hasan Özönder, Fevzi Günüş, Ahmet Atalay. Bir de, o yıllarda Konya'da görev yapan

Yakup Şafak... Ayrıca; Celaleddin Kışmır, Mikail Bayram ve Yusuf Küçükdağ'ın da çağrılmaları kararlaştırılmıştır.

Toplantıya Büyükşehir Genel Sekreterinden başka üç görevli ve Osman Zabunoğlu da katılmışlardır.

Hazır bulunanlara sırasıyla söz verildi ve aşağıdaki görüşler dile getirildi.

1. Saim Sakaoglu: Ansiklopedinin çalışacağı yer neresi olacaktır? Görevli memurların sayısı nedir? Fotokopi vb. makineler alınmalıdır. Bir de kitaplık kurulmalıdır. Ayrıca 'alt kurul', 'üst kurul' oluşturulmalı, ilk komisyon madde seçiminde görevlendirilmelidir.

2. A. Sefa Odabaşı: Bu iş için ne kadar para ayrılmıştır? Yeri neresi olacaktır?

3. H. Karpuz: Ansiklopedinin bitmemesi nasıl sonuçlar doğuracaktır? Valilik ve Selçuk Üniversitesi işbirliği yapabilir mi? İstanbul'a inceleme yapmak üzere bir kişi gönderilebilir.

4. Seyit Küçükbezirci: İstanbul Büyükşehir Belediyesinin yayınları örnek alınabilir. Telif işi nasıl gerçekleştirilecektir?

5. Caner Arabacı: Araç gereç temin edilmelidir. Ayrıca telif edilecek maddeler nasıl belirlenecektir?

6. Seyit Küçükbezirci (ikinci defa): Konular topluca ele alınsın, önceden belirlensin.

7. İbrahim Demirci: Ansiklopedinin sınırları nerede sona erecek? İlçeler ele alınacak mı?

8. Ahmet Efe: Telefon, faks, bilgisayar gibi teknik araçlar alınmalıdır. Kurul nasıl oluşturulacak? Sekreteryaya olacak mı?

Konuşulan bazı konuları da şöylece belirtebiliriz:

a. Komisyon üyeleri ücret almamalıdır.

b. Telif ücreti ödenmelidir.

c. Dia ve fotoğraflar ayrıca ücretlendirilir.

ç. Dizayn (tasarım) da ayrı bir ödeme konusu olmalıdır.

Komisyonun görevleri de şöyle belirlenmiştir:

a. Madde sayısı (ne kadar olacak?)

b. Ansiklopedi ne zaman tamamlanabilir?

c. Üç beş cilt arasında olabilir.

ç. Altı ayda bir cilt yayımlanmalıdır.

d. Şimdiden abone tespitine gidilmelidir.

e. Pazarlanması ve dağıtımı planlanmalıdır.

Yapılan oylamada aşağıdaki üyeler

komisyonda görevlendirilmişlerdir:

Mehmet Ali Uz, Haşim Karpuz, Seyit Küçükbezirci, Caner Arabacı, İbrahim Dıvarcı, Ahmet Efe ve Saim Sakaoğlu.

Notlarımdaki son özel istekleri de şu beş başlık altında toplamışım: 1. Mekân 2. İnsan 3. Araç, gereç 4. Mali durum 5. Zaman.

Bunların altında da nelere ihtiyaç duyulduğu maddeler hâlinde belirtilmiştir.

Bu toplantıda Konya Ansiklopedisi'nin, sayısı 32 olan çalışma alt kurulları da belirlenmiştir.

Toplantı, 17 Temmuz 2001 Salı günü saat 16.00'da toplanmak üzere sona ermiştir.

Ben, yıllık iznimi 18 Temmuz 2001 tarihinde başlatacak şekilde belirleyip Konya'da beklemeye başladım. Ancak 17 Temmuzda yapılması gereken toplantı gerçekleştirilemeyince o gece Konya'dan ayrıldım. Tabii hazırladığım rapor da elimde kaliverdi.

İkincisi yapılamayan bu ilk toplantının belgeleri de şunlardır.

1. Salih Sedat Ersöz'ün üye seçildiğimi ve ilk toplantının yer ve tarihini bildiren 21.06.2001 tarihli yazısı.

2. Konya Ansiklopedisi alt kurulları.

3. Bizim, yapılamayan 17 Temmuz 2001 tarihli toplantı için hazırladığımız iki sayfalık rapor.

Aradan iki üç yıl geçti: *Merhaba*'nın *Akademik Sayfalar*'ında bir yazı kaleme aldım: *Konya Ansiklopedisi Hazırlanabilecek mi?* (6 (21), 7 Haziran 2006, 197–198).

Çok şükür yayımlamayı başardığımız Konya Ansiklopedimizin çalışmalarını üç yıl sonra (2009) başlamış, ilk cildini de 2010'da elimize almış bulunuyoruz.

Geç oldu, güç oldu, ama oldu. Herkesi, bir daha kutluyorum. Darısı Ansiklopedimizin zamanında tamamlanmasıdır.

T.C.
KONYA
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Kültür Müdürlüğü

Sayı : K.42.BŞB.4.KÜ.06- (C-)
Konu : Konya Ansiklopedisi .

26./06/2001

Sayın: Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

Büyükşehir Belediyemiz tarafından yayınlanacak olan 'Konya Ansiklopedisi'nin hazırlık çalışmalarında bulunmak üzere Başkanlığın 21.06.2001 tarih ve K.42.BŞB.4.KÜ.06-102 sayılı olurları ile Komisyon Üyesi seçilmiş bulunmaktasınız.

6 Temmuz 2001 Cuma günü saat 14:00 de Komisyon Üyeleri ile ilk toplantı Büyükşehir Belediyesi 6. kat Toplantı Salonu'nda yapılacaktır. Konya ile ilgili elinizde bulunan bilgi, dokümanlar ve çalışmalarınızla birlikte toplantıya teşriflerinizi rica ederim.

Salih Sedat ERSÖZ
Başkan a.
Genel Sekreter Yardımcısı

RAPOR

Konya Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Salih Sedat Ersöz'ün Başkan adına yaptığı çağrıya uyularak 21 Haziran 2001 tarihinde Belediyemizin toplantı salonunda bir araya gelindi. Çağrılardan 14 kişinin yedisi toplantıya katılmıştır.

O toplantıda, yönetici Sn. Ersöz herkese söz hakkı vermiş ve katılımcılar da gerekli açıklamaları yapmışlardır.

Toplantı, o gün seçilen yedi kişilik bir üst kurulun 17 Temmuz 2001 tarihinde kendi aralarında toplanma kararı almalarıyla son bulmuştur.

İkinci toplantı, anılan tarihte, Belediyenin başka bir salonunda, eksik kadro ile toplanmıştır. Yapılan görüşmelerden ve ortaya çıkan gelişmelerden sonra, tarafımdan bir raporun düzenlenmesi katılan üst kurul üyelerince kabul edilmiştir.

Aşağıda, araya giren zaman içinde belirlediğim, önemli bir bölümünü her iki toplantıya katılan arkadaşlarımızın lütfettiği görüşler sunulacaktır.

Bu proje pek az örneği olan bir çalışma için uygulanacaktır. Benzer bir ansiklopedi olan İstanbul Ansiklopedisi'nde 20'den fazla madde yazan ve sistemin nasıl işlediğini bilen birisiyim. Ayrıca başka ansiklopedilerde de, madde yazmanın ötesinde filili görev de üstlendim. Beş maddeden oluşan görüşlerimin netleşmesinde bu bilgilerimin de rolü olmuştur.

1. Böyle bir ansiklopedinin hazırlanmasının ilk üç şartını şöylece belirleyebiliriz:

- Yetmiş ve yeterli insan gücü
- Gerekli teknik donanımlara sahip olması
- Her bir üyenin kendi uzmanlık alanını belirleyebilmesi

Bu üç şart hazırlandı yapılmada zaman belirlenebilir. Bilgi kaynakları görevlendirilen genç

KONYA ANSİKLOPEDİSİ ALT KURULLARI

- Askerlik alt kurulu
- Belediye alt kurulu
- Dil alt kurulu
- Dini hayat alt kurulu
- Edebiyat alt kurulu
- Eğitim hayatı alt kurulu
- Emniyet alt kurulu
- Fabrikalar alt kurulu
- Halk bilimi alt kurulu
- Hukuk alt kurulu
- Kütüphaneler alt kurulu
- Meram alt kurulu
- Mesire yerleri alt kurulu
- Mevlana alt kurulu
- Mezarlıklar alt kurulu
- Mimarlık alt kurulu
- Müzeler alt kurulu
- Müzik alt kurulu
- Sağlık alt kurulu
- Sanat tarihi alt kurulu
- Sanayi alt kurulu
- Sille alt kurulu
- Siyaset alt kurulu
- Spor alt kurulu
- Tarım alt kurulu
- Tarih alt kurulu
- Ticaret alt kurulu
- Üniversite alt kurulu
- Vakıflar alt kurulu
- Veteriner hekimliği alt kurulu
- Vilâyet alt kurulu
- Yol-ulaşım alt kurulu

Not: Bir üye birden fazla daldaki görev alabilir.

Harita, plân, kroki, vb. teferruat gibi görünen bilgi kaynaklarına varıncaya kadar her şey elimizin altında bulunmalıdır. Dergi ve gazete tarama sanıldığı kadar kolay değildir. Konyamıza hizmet etmiş nice insanın değil doğum tarihlerini, ölüm tarihlerini bile bilemediğimiz oluyor. Bu eksikliklerin giderilmesi için özel olarak yetiştirilecek genç ekibin son derece hızlı çalışması gerekecektir.

2. Mekân isteği, en az üç oda bir salondan oluşan iki ayrı apartman dairesi veya eşdeğerde bir alanın tahsisine asgari seviyede bir anlam ifade edebilir. Bu mekân gerekli oturma takımlarıyla tefriş edilmiştir (Sandalye, masa, koltuk, sehpa, en az 60 gözlü dolap, vb)

3. Araç-gereç olarak, yeni olmak, depodan çıkarılmış ve modası geçmiş olmamak kaydıyla şunlar gereklidir: Tarayıcı (skaynır), okuyucu, faks ve fotokopi makineleri, yazıcı, ters çıktı alıcısı bilgisayar, fotoğraf makinesi, vb.

4. Bu tür çalışmalarda görevli çalışanlarla görevlendirilmiş çalışanların hak etikleri ödemelerin gecikmeden yapılması ilk şarttır. Kendilerinden pek çok şey beklediğimiz, kendilerine umut bağladığımız görevlendirilmiş çalışanların yetiştirildikten sonra ödemeler sebebiyle ayrılması olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Ödemelerin belirlenmesi ve ödenmesi hususlarında görevlilerin sunacağı rakamlar geciktirilmeden çalışanlara ödenmelidir.

5. Üniversitede görevli öğretim üyelerinin bu iş için ayrılacakları zaman sınırlıdır, bu zamanlar daha çok cumartesi ve pazar günleri ile boş akşamlar olacaktır. Hizmetlerin bu konuda da aksamaması gerekir.

Bu maddelerle bunların tamamlayıcı parçası olacağı tahmin edilen diğer birkaç madde, projenin hayata geçirilmesi için ilk ışığı yakacaktır.

Sn. Ersöz'ün katıldığı ilk toplantıda belirlenen kurulumuz bu şartların sağlanması halinde yepyeni bir güçle işe başlayacak ve daha dokümlü bir rapor sunacaktır. Saygılarımla arz ederim.

Davet edilen üyeler arasından seçilen üyeler adına
Prof. Dr. Saim SAKAĞLU

SÜ Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Kampus / Konya
241 00 06 / 1362
0452 / 574 39 14

Aczimin Giryesi

Kibir...

Kibir yoluna sapma, şeytanlıktır sonu.
Toprak ol, ateş olup sevindirme onu...

Ahmet Sevgi

Prof. Dr.
Ahmet SEVGİ

MEHMET AKİF'TEN UNUTULMAZ MISRALAR...

Nâbî'nin şu beytini sanırım çoğunuz duymuşsunuzdur:

***Sözde darb-ı mesel îrâdına söz yok ammâ
Söz odur âleme senden kala bir darb-ı mesel.***

Şâir meâlen diyor ki: “Söz arasında atasözünü zikretmek iyidir, hoştur ama esas olan sizden geriye atasözünü misali dilden dile dolaşacak güzel sözlerin kalmasıdır.” “*Safabat*” ı bu gözle incelediğimizde Mehmet Âkif’in atasözünü gibi dilden dile dolaşan nice güzel beyitlerine rastlarız ki işte biz onlardan yüz tanesini seçip okuyucularımızın istifadesine sunmak istedik. Söz konusu beyitler M. Ertuğrul Düzdağ tarafından hazırlanan (Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1990) *Safabat*’tan alınmıştır. Ayrıca, ilk harfi esas alınarak alfabetik olarak sıralanan beyitlerin *Safabat*’ın kaçınıcı kitabında geçtiği ve sayfa numaraları da dip notlarda gösterilmiştir.

Allâh'a dayan, sa'ye sarıl, hikmete râm ol,
Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol.⁽¹⁾
***

Adam aldırma da geç git diyemem, aldırırım.
Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırım.⁽²⁾
***

Ağlamak çok kişinin zevki değilmiş, lâkin,
Gülmek herkes için, zannederim, pek mümkün.⁽³⁾
***

Ağniyâ, zannederim, sizde de az çok olacak...
Şu kadar var ki çürük tahtaya basmazlar ayak!⁽⁴⁾
***

Âtîyi karanlık görerek azmi bırakmak...
Alçak bir ölüm varsa, emînim, budur ancak.⁽⁵⁾
***

Belâ mı kaldı ki dünyâ evinde görmediğim?
Bırak şu yaşları, hiç yoksa, görmeden gideyim.⁽⁶⁾
***

Ben ki ecdâda söven maskaralardan değilim,
Anarım hepsini rahmetle... Fakat münfa'elim.⁽⁷⁾
***

Beşerin adli masal, hak zıdırındır yalınız;
Dövülen mahkemelerden kovulur, çünkü: Cılız!⁽⁸⁾
***

Beşerin hakka refik olmak için vicdânı,
Beşeriyetle beraber yürümektir şânı.⁽⁹⁾
***

Beyinler ürperir, yâ Rab, ne korkunç inkılâb olmuş:
Ne din kalmış, ne îmân, din harâb, îmân türâb olmuş!⁽¹⁰⁾
***

Bilirsiniz, hani, insanda bir damar varmış,
Ki yüzüstü olmak için mutlaka o çatarmış.⁽¹¹⁾
***

Bu nasıl dar, ne kadar basmakalıp bir görenek?
Müslümanlık mı dedin?.. Tövbeler olsun, ne demek!⁽¹²⁾
***

Cehennem olsa gelen, göğsümüzde söndürürüz;
Bu yol ki Hak yoludur, dönme bilmeyiz, yürürüz!⁽¹³⁾
***

Cihân altüst olurken, seyre baktın öyle durdun da,
Bugün bir serseri, bir derbedersin kendi yurdunda!⁽¹⁴⁾
***

“Çalış!” dedikçe şeriat, çalışmadın, durdun,
Onun hesabına birçok hurâfe uydurdun!⁽¹⁵⁾
***

Çünkü milletlerin ikbâli için, evlâdım,
Ma'rifet, bir de fazilet... İki kudret lâzım.⁽¹⁶⁾
***

Değil mi sînede birdir vuran yürek... Yılmaz!
Cihân yıkılsa, emîn ol, bu cephe sarsılmaz!⁽¹⁷⁾
***

(7) VI. , s. 340.
(8) VI. , s. 358.
(9) VI. , s. 349.
(10) VII. , s. 384.
(11) IV. , s. 233.
(12) VI. , s. 342.
(13) V. , s. 284.
(14) VII. , s. 381.
(15) IV. , s. 215.
(16) VI. , s. 369.
(17) V. , s. 284.

(1) VII. , s. 390.
(2) VI. , s. 332.
(3) VI. , s. 363.
(4) II. , s. 140.
(5) III. , s. 175.
(6) VII. , s. 438.

Demek: İslâm'ın ancak nâmı kalmış Müslümanlarda;
Bu yüzdenmiş, demek, hüsrân-ı millî son zamanlarda.⁽¹⁸⁾
***

Doğrudan doğruya Kur'ân'dan alıp ilhâmı,
Asrın idrâkine söyletmeliyiz İslâm'ı...⁽¹⁹⁾
***

Duygusuz olmak kadar dünyâda lâkin derd yok;
Öyle salgınmış ki mel'ûn: Kurtulan bir ferd yok!⁽²⁰⁾
***

Eğer maksûdu ancak âhiret olsaydı Yezdân'ın
Ne hikmet vardı ibdâ'ında hiç yoktan bu dünyânın?⁽²¹⁾
***

Emr-i bi'l-ma'rûf imiş ihvân-ı İslâm'ın işi;
Nehy edermiş, bir fenâlık görse, kardeş kardeşi.⁽²²⁾
***

Evet, ulûmunu asrın şebâba öğretelim;
Mukaddesâta fakat, çokça ihtirâm edelim.⁽²³⁾
***

Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş, asker!
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer.⁽²⁴⁾
***

Ey, bütün dünyâ ve mâfihâ ayaktayken, yatan!
Leş misin, davranmıyorsun? Bâri Allah'tan utan.⁽²⁵⁾
***

Ey dipdiri meyyit! "İki el bir baş içindir".
Davransana... Eller de senin, baş da senindir!⁽²⁶⁾
***

Ey şehid oğlu şehid, isteme benden makber,
Sana âğuşunu açmış duruyor Peygamber.⁽²⁷⁾
***

Fakat, ahlâkın izmihlâli en müdhiş bir izmihlâl;
Ne millet kurtulur, zîrâ, ne milliyet, ne istiklâl.⁽²⁸⁾
***

Fransız'ın nesi var? Fuhşu, bir de ilhâdı;
Kapıştı bunları "yirminci asrın evlâdı!"⁽²⁹⁾
***

Gamsız insanlara eğlence gelirmiş yaşamak;
Yüreğin hisli mi, işkencedesin, tâli'e bak!⁽³⁰⁾
***

Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez;
Toplu vurdukça yürekler, onu top sindiremez.⁽³¹⁾
***

Göktü inmez bir de hiçbir şey... Bütün yerden taşar;
Kendi ahlâkıyla bir millet ölü, yahud yaşar.⁽³²⁾
***

Görünmez âşinâ bir çehre olsun rehğüzârında;
Ne gurbettir çöken İslâm'a İslâm'ın diyârında?⁽³³⁾
***

Göster, Allâh'ım, bu millet kurtulur, tek mu'cize:
Bir "utanmak hissi" ver gâip hazînenden bize!⁽³⁴⁾
***

Hakkı bir zâlîme ihtâr, o ne şâhâne cihâd!
"En büyüktür" dedi Peygamber-i pâkîze-nihâd.⁽³⁵⁾
***

Hâlık'ın nâ-mütenâhî adı var, en başı: Hak.
Ne büyük şey kul için hakkı tutup kaldırmak!⁽³⁶⁾
***

Hani Kur'ân'daki rûhun şu heyûlâda izi,
Nasıl İslâm ile telif ederiz kendimizi?⁽³⁷⁾
***

Hayâ sıyrılmış, inmiş: Öyle yüzüzlük ki her yerde...
Ne çirkin yüzler örtermiş meğer bir incecik perde!⁽³⁸⁾
***

"His" denen devletliden olsaydı halkın behresi:
Pâyitahtından bugün taşmazdı sarhoş na'rası.⁽³⁹⁾
***

Hissi yok, fikri bozuk, azmini dersin: Meflûc...
Hani rûhunda o haksızlığa işyân, o hurûc?⁽⁴⁰⁾
***

İrzımızdır çiğnenen, evlâdımızdır doğranan!
Hey sıkılmaz ağlamazsan, bâri gülmekten utan!⁽⁴¹⁾
***

İlâhî! Bir müeyyed, bir kerîm el yok mu, tutsun da,
Çıkarırsın Şark'ı zulmetten, götürsün fecr-i maksûda?⁽⁴²⁾
***

İmândır o cevher ki İlâhî ne büyüktür...
İmânsız olan paslı yürek senede yüktür!⁽⁴³⁾
***

İnmemiştir hele Kur'ân, bunu hakkıyla bilin,
Ne mezarlıkta okunmak, ne de fal bakmak için!⁽⁴⁴⁾
***

Kaç hakikî Müslüman gördümse: Hep makberdedir;
Müslümanlık, bilmem ammâ, gâlibâ göklerde dir!⁽⁴⁵⁾
***

(18) V. , s. 258.

(19) VI. , s. 349.

(20) III. , s. 186.

(21) V. , s. 253.

(22) III. , s. 181.

(23) IV. , s. 228.

(24) VI. , s. 355.

(25) I. , s. 24.

(26) III. , s. 175.

(27) VI. , s. 356.

(28) V. , s. 249.

(29) IV. , s. 234.

(30) VI. , s. 307.

(31) II. , s. 152.

(32) V. , s. 255.

(33) VII. , s. 383.

(34) III. , s. 182.

(35) VI. , s. 350.

(36) VI. , s. 349.

(37) VI. , s. 342.

(38) VII. , s. 384.

(39) V. , s. 251.

(40) VI. , s. 341.

(41) V. , s. 251.

(42) VII. , s. 384.

(43) I. , s. 16.

(44) II. , s. 144.

(45) V. , s. 251.

Kanayan bir yara gördüm mü yanar tâ ciğerim,
Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim.⁽⁴⁶⁾
***

Kenar-ı Dicle'de bir kurt aşırta bir koyunu,
Gelir de adl-i İllâhî sorar Ömer'den onu!⁽⁴⁷⁾
***

Kızımın iffeti batmakta rezilin gözüne...
Acırım tükürge billâhî, tükürsem yüzüne!⁽⁴⁸⁾
***

Kim ki dalmıştır hayâtın seyl-i cûş-â-cûşuna,
Can atar, bir gün gelir, yorgun düşüp âğuşuna.⁽⁴⁹⁾
***

Kiminin fitratı âzâde hayâ kaydından;
Kiminin iffeti ikbâline etten kalkan.⁽⁵⁰⁾
***

Kurursa bir gün o menba' ne his kalır ne hayat;
Bekâ-yı dîn ile kâim hayât-ı cem'iyât.⁽⁵¹⁾
***

Kuvvetin sırtını kimmiş, göreyim, okşamayan?
Ne zaman altta kalırsan, o zaman derdine yan.⁽⁵²⁾
***

Kuzum, ayıp mı çalışmak, günâh mı yük taşımak?
Ayıp: Dilencilik, işlerken el, yürürken ayak.⁽⁵³⁾
***

Mâdâm ki Hakk'ın bize va'dettiği haktır,
Şark'ın ezeli fecri yakındır, doğacaktır.⁽⁵⁴⁾
***

Mahşer gibi âfâkımı sarmış zulümâtın,
Teşrihine kâimü yetişmez kelimâtın!⁽⁵⁵⁾
***

“Muallimim” diyen olmak gerektir imanlı;
Edepli, sonra liyâkatli, sonra vicdanlı.⁽⁵⁶⁾
***

Murâd-ı Evvel'i koynunda saklayan toprak,
Kimin ayakları altında inliyor, hele bak!⁽⁵⁷⁾
***

Mü'minlere imdâda yetiş merhametinle,
Mülhidlere lâkin daha çok merhamet eyle.⁽⁵⁸⁾
***

“Müslümanlık” denilen rûh-ı İllâhî, arasak,
“Müslümanız” diyen insan yığınından ne uzak!⁽⁵⁹⁾
***

Müslümanlık nerde! Bizden geçmiş insanlık bile...
Âlem aldatmaksa maksat, aldanan yok, nâfile!⁽⁶⁰⁾
***

Müstakbeli bul, sen de koşanlarla bir ol da;
Mazîyi, fakat, yıkmaya kalkışma bu yolda.⁽⁶¹⁾
***

Nasıl tahammül eder hür olan esâretine?
Kör olsun, ağlamayan, ey vatan, felâketine!⁽⁶²⁾
***

Nasib-i fikr ü zekâdan birinde yok gölge;
Duyulmamış bu beyinlerde his denen meleke!⁽⁶³⁾
***

Nasibin yok mudur bir parça olsun âdemiyetten?
Nasıl aldırıyorsun yükselen feryâda milletten?⁽⁶⁴⁾
***

Neden uhuvvetiniz böyle münhasır namaza?
Çıkınca avluya herkes niçin boğaz boğaza?⁽⁶⁵⁾
***

Ne irfândır veren ahlâka yükseklik, ne vicdandır;
Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır.⁽⁶⁶⁾
***

Neye mâl olmada seyret, herifin bir namazı:
Sâde altmış bin adam kaldı namazsız en azı!⁽⁶⁷⁾
***

Nifâka buğz ediniz hâlisen li-vechi'llâh;
Halâs eder sizi ihlâsınızla belki İllâh!⁽⁶⁸⁾
***

O cem'iyet ki vicdânında hâkim havf-ı Yezdân'dır;
Bütün dünyâya sahiptir, bütün akvâma sultandır!⁽⁶⁹⁾
***

O halde vahdete hâil ne varsa çiğneyiniz...
Bu ayrılık da neden? Bir değil mi her şeyiniz?⁽⁷⁰⁾
***

O îmandan velev pek az nasîb olsaydı millette,
Şu üç yüz elli milyon halkı görmezdin bu zillette!⁽⁷¹⁾
***

O îmân farz-ı kat'îdir diyor tahsili irfânın...
Ne câhil kavmiyiz biz Müslümanlar, şimdî dünyânın!⁽⁷²⁾
***

O îman hüsn-i hulkun en büyük hâmisî olmuşken...
Nemiz vardır fezâilden, nemiz eksik rezâilden?⁽⁷³⁾
***

(46) VI. , s. 332

(47) I. , s. 79.

(48) II. , s. 141.

(49) I. , s. 35.

(50) VI. , s. 350-351.

(51) V. , s. 278.

(52) VI. , s. 358.

(53) I. , s. 19.

(54) VI. , s. 359.

(55) VII. , s. 394.

(56) IV. , s. 227.

(57) IV. , s. 238.

(58) I. , s. 17.

(59) II. , s. 158.

(60) V. , s. 251.

(61) VII. , s. 393.

(62) IV. , s. 228.

(63) I. , s. 100.

(64) I. , s. 65.

(65) IV. , s. 231.

(66) V. , s. 249.

(67) VI. , s. 346.

(68) IV. , s. 231.

(69) V. , s. 250.

(70) IV. , s. 230.

(71) V. , s. 257.

(72) V. , s. 258.

(73) V. , s. 258.

Oturup dil dökcek yerde gidip dökse ne ter!
Bin çalış gâyen için, bir kazan ömründe yeter.⁽⁷⁴⁾

Oyuncak sanmayın! Ahlâk-ı millî rûh-ı millîdir;
Onun iflâsı en korkunç ölümdür: Mevt-i küllîdir.⁽⁷⁵⁾

Ölümler dîni değil, sen de bilirsin ki bu din,
Diri doğmuş, duracak dipdiri, durdukça zemin.⁽⁷⁶⁾

Post üstüne hem kavgaların hepsi nihâyet;
Hâlâ mı boğuşmak? Bu ne gâflet, ne rezâlet!⁽⁷⁷⁾

Rahmetle anılmak, ebediyet budur ammâ,
Sessiz yaşadım, kim beni, nerden bilecektir?⁽⁷⁸⁾

Sâde bir sözdür fakat hikmetlerin en mücmeli;
Bir halâs imkânı var: Ahlâkımız yükselmeli.⁽⁷⁹⁾

Sâhipsiz olan memleketin batması haklıdır,
Sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır.⁽⁸⁰⁾

Sen! Ben! Desin efrâd, aradan vahdeti kaldırı;
Milletler için işte kıyamet, o zamandır.⁽⁸¹⁾

Senin bu yaptığın Allah'a karşı isyândır;
Asıl felâkete sabreleyenler insândır...⁽⁸²⁾

Siyâsetin kanı: Servet, hayâtı: Satvettir;
Zebûn-küş Avrupa bir hak tanır ki: Kuvvettir.⁽⁸³⁾

Şark'a bakmaz, Garb'ı bilmez, görgüden yok vâyesi;
Bir kızarmaz yüz, yaşarmaz göz bütün sermayesi!⁽⁸⁴⁾

Şark'ın ki mefâhir dolu, mâzî-i kemâli,
Yâ Rab, ne onulmaz yaradır şimdiki hâli!⁽⁸⁵⁾

Şehâmet dîni, gayret dîni ancak Müslümanlıktır;
Hakîki Müslümanlık en büyük bir kahramanlıktır.⁽⁸⁶⁾

Şimdi, Âsım, bana müfrit de, ne istesen de,
Ma'rifetten de cüdâ, Şark, fazîletten de.⁽⁸⁷⁾

Şudur cihânda benim en beğendiğim meslek:
Sözüm odun gibi olsun; hakikat olsun tek.⁽⁸⁸⁾

Şu virân kubbe, yıllardır, sadâdan dür, ışıktan dür;
İlâhî, yok mu âfâkında bir ferdâyâ benzer nûr?⁽⁸⁹⁾

“Tarih”i “tekerrür” diye târif ediyorlar;
Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi?⁽⁹⁰⁾

Üç buçuk soysuzun ardında zağarlık yapamam;
Hele bak nâmına haksızlığa ölsem tapamam.⁽⁹¹⁾

Ya açar Nazm-ı Celil'in, bakarız yaprağına;
Yahud üfler geçimiz bir ölünün toprağına.⁽⁹²⁾

Yedi yüz yıllık eserlerle bu dînin hâlâ,
İhtiyâcâtını kâbil mi telâfi? Aslâ.⁽⁹³⁾

Ye's öyle batakıdır ki: Düşersen boğulursun.
Ümmîde sarıl sımsıkı, seyret ne olursun!⁽⁹⁴⁾

Ye'sin sonu yoktur, ona bir kerre düşersen
Hüsrâna düşersen, çıkamazsın ebediyen!⁽⁹⁵⁾

Yoktur elemimden şu sağır kubbede bir iz;
İnler “Safahât”ımdaki hüsrân bile sessiz!⁽⁹⁶⁾

Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal koyunum?
Kesilir, belki, fakat çekmeye gelmez boyunum.⁽⁹⁷⁾

Yurdu baştanbaşa virâneye dönmüş Türk'ün;
Dünkü şen, şâtir ocaklar yatıyor yerde bugün.⁽⁹⁸⁾

Yürüyor dîne beş on maskara, alkışlanıyor,
Nesl-i hâzır bunu hürriyet-i vicdân sanıyor!⁽⁹⁹⁾

Zulmü alkışlayamam, zâlimi aslâ sevemem;
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem!⁽¹⁰⁰⁾

(74) VI. , s. 342.

(75) V. , s. 249.

(76) VI. , s. 349.

(77) VII. , s. 387.

(78) VII. , s. 418.

(79) V. , s. 256.

(80) III. , s. 176.

(81) VII. , s. 386.

(82) I. , s. 47.

(83) IV. , s. 215.

(84) III. , s. 184.

(85) VII. , s. 409.

(86) V. , s. 257.

(87) VI. , s. 370.

(88) IV. , s. 194.

(89) VII. , s. 398.

(90) VII. , s. 418.

(91) VI. , s. 332.

(92) II. , s. 144.

(93) VI. , s. 349.

(94) III. , s. 176.

(95) I. , s. 54.

(96) VII. , s. 375.

(97) VI. , s. 332.

(98) VI. , s. 311.

(99) II. , s. 151.

(100) VI. , s. 332.

Ali IŞIK

AVUSTRALYA/SYDNEY GÜNLÜĞÜ: 5

23 Mayıs/Pazar

Programı hafta başında planlanan pazar gününü ipe çekerken, günlük güneşlik giden hava birden bozuyor. Güneş arada bir yüzünü gösterse de; bir anda gizlenip kendini unutturuyor. Onu gizleyen yoğun kurşuni bulutlar, insana ardı arkası kesilmeyecek hissini veren sakin, ama düzenli damlalarıyla yeryüzünü rahmete doyuruyorlar.

Diğer günler kuşluk yapılan kahvaltı, bu pazar erken bir saate alınıyor.

Pazar sabahı olmasına rağmen oldukça işlek otopandan City'ye ilerliyoruz. Trafikteki saygı yine dikkat çekiyor. Yeri gelmişken daha önce belirtmem gereken bir hususu ifade etmeden geçemeyeceğim. Burada arabaya binen herkesin ilk yaptığı iş emniyet kemerini bağlamak. Okula başlamayan küçük çocuklar

da mutlaka çocuk koltuklarına oturtuluyor.

(Bir ay daha sakini olacağımız Auburn, New South Walles (NSW) eyaletinin başkenti olan Sydney'e bağlı Parramatta şehrinin bir ilçesi. Bunlar mezcolmuşlar ki; sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiğini anlamak mümkün değil. Anlayacağınız Sydney, bizim büyük şehirlerimiz gibi. Tek farkı bünyesinde ilçelerin üstündeki iller...)

Yolculuğa başladığımızda seması parçalı bulutlu gözükken City'nin, gökdelenleri kendini gösterdiğinde semasını tamamen kurşunla kaplanıyor. Çok geçmeden de meyveleri arabamızın üzerinde pıtırdamaya başlıyor. Hemen akabinde de de arabanın silgiçleri görüşümüzü berraklaştırmada zorlanıyor.

Bu durum yüzlerin görüntüsünü

Sydney Kulesi

meyuslaştırsa da günün programı uygulanmadan bu yolculuğun dönüşü yok. İlk durağımız Akvaryum. Yakınındaki bir iş merkezinin altındaki geniş otoparkta arabamıza güçlükle yer buluyoruz. Bu arada otoparkın ücretinden söz etmeden geçemeyeceğim. Otoparktaki en az kalış süresi bile Konya'mıza göre üç misli pahalı. 24 saatlik kalış süresi ise 30 AUD (yaklaşık 42 TL). Girişte aldığınız bileti de kaybetmemelisiniz; yoksa birkaç saat kalmış olsanız bile 24 saatlik ücreti ödeyiveriyormuşsunuz.

Yürüyen merdivenle zemin katına geldiğimiz devasa binadan dışarı adımımızı atar atmaz kendimizi Darling Harbour (Sevgililer Körfezi)'un kıyısında buluyoruz. Üç beş metre enindeki yürüyüş yolunun kenarında kafe ve restoranlar sıralanmış; denizde ise tekne ve yatlar... Körfez kıyısında üç beş vagonuyla mini bir tren gezinti yolunda aşağı yukarı sürekli turlayarak arzu edenleri ücretsiz olarak Akvaryum'a taşıyor.

Gelinimin dediği ön bilgilere göre Sydney Akvaryum, 1988 yılında açılmış. İçerisinde Avustralya'da yaşayan altı bin çeşit balık varmış. Yanı başındaki Sydney Wildlife World (Vahşi Hayvanlar Dünyası) Akvaryum'a 2006'da eklenmiş. Akvaryum'un ilgi çekici sakinlerinden krokodil 2009'da buraya dâhil olmuş. Buranın yapımı iki yılda tamamlanmış. Akvaryum'daki hayvanlar güney ve kuzey nehirleriyle, güney ve kuzey okyanuslarında yaşayanlar olarak dört kategoride sergileniyormuş. Burada sergilenen hayvan, böcek ve bitkilerin hep-

si bu kıtaya aitmiş.

Akvaryum büyük bir dalga gibi tasarlanmış. Vahşi Hayvanlar Dünyası ise bir yılanın kaburgaları örnek alınarak düzenlenmiş. Kanguruların bulunduğu bölüme serilen 250 ton toprak Avustralya'nın ortasındaki büyük kaya (Uluru) civarından getirilmiş. Kışın ısıtılan, yazın serinletilen sularıyla krokodilin bulunduğu bölüm için beş milyon AUD (yaklaşık yedi milyon TL) harcanmış. Krokodil "Rex" ismini çağlar öncesinin en iri ve en tehlikeli bir dinazor türünden almış. Eh, bu da bir ısırtıda bir otomobili ezebilecek irilikteymiş. Şimdiden görmek için sabırsızlanmaya başladım doğrusu.

Akvaryum'un girişi bir kafenin içinde (yahut kafe gibi düzenlenmiş). Gişesinin önünde uzun bir kuyruk... İçeri girişimiz bu yüzden yarım saatten fazla gecikiyor. Oğlum, beş yetişkin ile iki çocuktan oluşan grubumuz için ödediği bilet parasını ısrarlarım rağmen gülcükle geçiştiriyor. Ancak bu günlüğün kayıtları arasında bulunması gerekçesi ile ikna edebiliyorum onu. Biletlerimize 270 AUD (yaklaşık 380 TL) ödemiş. Yalnız bu biletler, Deniz Müzesi ile Sydney Kulesi de dâhil olmak üzere gün boyu katılacağımız bütün aktiviteler için geçerli kombine biletlermiş. Avustralya yönetiminin kendi vatandaşlarına torpil geçtiğini de bu vesileyle öğrenmiş oluyorum.

Akvaryum girişi balondan köpek balığı ağı şeklinde düzenlenmiş. Bir bayan fotoğrafçı Akvaryum girişimizi

Sdney Kulesi'nden körfez

Sydney Akvaryumu'nda balıklar

Sydney Akvaryum

ölümsüzleştiriyor. Lakin bunun ücretinin kombineye dâhil olmadığını çıkışta 35 AUD ödeyince anlıyoruz. Karanlık dehlizin ilk metrelerinde duvarlara monte edilmiş irili ufaklı, benzerleri ülkemizde de görülebilecek akvaryumlar hayal kırıklığına sebep oluyor. Zira bunlar, bazı TV programlarında seyrettiğim akvaryum görüntülerinden çok uzak. O programlarda gördüğüm cam bir tüp içindeki insanların üstünden altından geçen irili ufaklı ve değişik türlerdeki köpek balıklarıyla dolu akvaryum için biraz sabretmek gerekiyormuş. Doğruyu söylemek gerekirse buradaki bütün akvaryumlar oldukça güzel düzenlenmiş ve çoğu da ancak bu kıta sularında yaşayan birbirinden ilginç deniz yaratıklarını barındırıyor.

Karanlık dehlizin bir yerinde kıvrılarak aşağı doğru inen basamaksız bir platformu takip ediyoruz. Bu platformun sonundaki aydınlık geçide baktığımda zihnime nakşolan akvaryum görüntülerinin gerçeğiyle yüz yüze geliyorum. Burası u biçiminde upuzun camdan bir tüp. Tüpün dışında çoğu köpek balıklarından oluşan iri deniz canlıları kaynıyor. Hayranlık sarhoşluğundan kurtulduğum bir anda acaba hangimiz akvaryumdayız, sorusunu kendime sormadan edemedim. Öyle ya, onlar kendi tabii ortamlarında biz ise camdan bir tüp içinde. Galiba bu kez biz onların akvaryumunda konuyoruz. Bir elimde kamera diğeri fotoğraf makinesi yanımdan, üstümüzden ağıp geçiveren yaratıkları kaydetmeye çalışıyorum. Yandan küçük görünseler de, üzerlerimizden geçerken boyutlarıyla ister istemez vücudunuzda bir ürpertiye sebep oluyorlar. Hele o korkunç dişleri yok mu...

Büyük akvaryum kompleksinin ilgi çeken canavarlarından biri de dev krokodil. Ona ayrılan bölümün girişinde ara ara fondan verilen korkunç kükremesi ile aynı anda büyük bir ekranda kocaman ağzını açarak süratle avına saldırma mizansenini oldukça ürpertici. Bu kükreme ile bu saldırıya gafil yakalanmanın ödüsü kopabilir. Nitekim bizim gibi bir aile grubunun yedi sekiz yaşlarındaki erkek çocuğu bir türlü bu ekranın önünden geçemeyince ebeveyni gövdeleleriyle ekranı kapatarak çocuğu ancak geçirebildiler.

Sydney Akvaryum'da penguenler

Akvaryum'un ünlü krokodiline hazırlanan kayalıklar içerisindeki küçük göl, tabii ortamına uydurulmuş. Camdan görülen kesiti itibarıyla iki metre kadar derinlikteki gölünün kayalık tabanında yaşlı bir koca ağaç kütüğü gibi hareketsiz yatan bu koca timsahın boyu yedi sekiz metre var. Kocaman ağzının dışına taşmış kimi birbirine paralel, kimi çapraz dişlere yakalanan bir nesnenin kendisini kurtarması olası değil. Seyircileri ne kadar taşkınlık yaptıysa da onu suyu buğulanan gölünün dışına bırakın çıkartmayı, en ufak bir yaşama emaresi gösteremediler.

Akvaryum, sadece suda yaşayan canlıları barındırmıyor. Burası Avustralya'da yaşayan böceğinden sürüngenine, kelebeğinden kuşlarına, gece ortamında yaşayan tarla farelerinden kanguru ve koalalarına değin bütün hayvanları sergileyen bir hayvanat bahçesi gibi ve bu canlıların pek çoğu sadece bu kıtada yaşıyor. Çekirgelerin ne denli kemirgen bal arılarının üretken, karıncaların faal olduğunu birebir camekân ardından izleyebiliyorsunuz. Hatta yumurtadan çıkan timsah yavrularına varıncaya değin...

Dünyada en öldürücü on canlı türünden yedisinin bu kıtada ömür sürmesi de oldukça ilginç. Zehirli örümcekler, yılanlar, köpek balıkları bir yana iri bir horozu andıran bir kuşun (pençeleri oldukça korkunç ve de etkili silahı), hele hele garip, biçare duruşlarıyla kanguruların bu tasnifte yer alması akıl ala-

cak gibi değil. Bu bilgiye veren oğluma bunların caniliğini sormadan edemiyorum. Kıtanın iç kesimlerinde sürüler halinde yaşayan Kangurular, özellikle gece yolculuklarında tedbir alınması gereken canlılardanmış. Geceleyin ıssız arazide akıp giden aracın önüne apansız çıkıveren kangurular feci trafik kazalarının müsebbibi oluyorlarmış.

Üstü açık ortamlarında yağın yağmurdan korunmak için kendilerini seyircilerinden ayıran camekânın önünde sırt sırta, yüz yüze tek sıra hâlinde sıralanıp hareketsiz duran ağlamaklı suratlarıyla oldukça masum görünen hayvanlara bu kez hayret nazarıyla bakıyorum. Avustralya'nın sevimli yaratıklarından koalalar ise tünedikleri dallardaki ölü gibi hareketsiz duruşlarıyla canlı bir hayvandan ziyade oyuncuğ andırırlar.

Avustralya'da bizim gibi misafirlerin kışla olan tek derdi günlerin kısalığı olsa gerek. Nitekim hızlandırılmış gezimize rağmen vakit öğleyi geçmiş. Daha kule ve deniz müzesi ziyaret edilecek.

Akvaryum'un önündeki kordona göre bizi City içlerine ulaştıracak yol oldukça yüksekte. Bunun için kimimiz asansörle kimimiz de yürüyen merdivenle caddeye çıkıyoruz. Bu esnada başımızın üstünden geçiveren hava trenine de tanık oluyoruz. Turistik amaçlı bu küçük ebatlı tren, City içi ile körfez arasında çalışıyormuş. Oldukça sessiz ve hızlı; ama ne yazık ki biz bunu deneye-meyeceğiz.

Sydney Akvaryumu'nda dünyanın en tehlikeli kuşu Cassowary.

Sydney Akvaryumu'nda vatozlar

Sydney Akvaryumu'nda timsah

Sydney Akvaryumu'nda koalalar

Bizi kuleye ulaştıracak tatlı bir rampa şeklindeki cadde sağlı sollu gökdelenleri, biteviye akan araç ve insan trafiğiyle sanki Amerikan filmlerinden çıkmış gibi. Hoş, bu cadde Matrix I filminin mekânlarından biriymiş zaten.

Geniş kaldırımdaki insan selinin biraz durulduğu bir anda Sydney’de ilk dilenciyi gördüm. Dilenci, toz gibi, çamur gibi Sydney’de unuttuğum kavramlardandı oysa. Kaldırımın ortasında yönü caddeye dönük, sessizce insanlara avuç açan bu adam, hırpani kılık kıyafetiyle “homeless” tabir edilen evsizlerden olmalıydı. Yanından geçerken gözüme çarpan önünden paçasına kadar inen ıslaklığı bile fark edemeyecek “zom” bir hâldeydi. Bu, yirmi üç gündür konuğu olduğum ülke için çok ilginç bir enstantane olmasına rağmen deklanşöre basamadım.

Sydney Tower (Sydney Kulesi), 1981 yılında tamamlanıp işletmeye açılmış. Yerden yüksekliği –anteni dâhil- 305 m olan kule aynı anda bin kadar kişiyi taşıyabiliyor. Biz, kulenin tepesindeki silindirik yapının 250 m yükseklikteki birinci katına kadar çıkıp Sydney’i 360° kuşbakışı seyredeceğiz. Ekstra ücret ödeyenler –tabi cesaretleri de varsa- bu binanın üstündeki cam platformda gökyüzü yürüyüşü yapabiliyorlarmış. Bu cam platformun altı da döner lokanta olarak hizmet veriyormuş. Kulede üç asansör çalışıyor. Asansöre binmeden önce tıpkı havaalanlarında olduğu gibi elektronik bir aranmadan geçiyorsunuz. Asansöre binmeden önceki son geçit olan elektro-

nik kapının başındaki ciddi giyimli genç esmer bayan görevli, konuşmalarımızı duyunca: “Aa, siz Türk’sünüz!” ünlemiyle şaşkınlığını ve bizdenliği izhar ediyor. Onunla iletişimimiz İngilizceden Türkçeye dönüyor bir anda... İnsan kuyruğunun uzunluğu memleketini öğrenmeye fırsat vermese de sıcak ifadelerle uğurluyor bizi.

Seyir bölümüne bir dakikadan az bir sürede çıkan süper hızlı asansörde bir an uçakta olduğunuzu zannediyorsunuz. Bu hızlı çıkıştan göğüs kafesindeki tıprıtı hızlansa da en çok kulağım rahatsız oluyor. Seyir alanına ilk adımınızı attığınızda yine bir kafe ile karşılaşıyorsunuz. Daire şeklindeki kırmızı halı kaplı mekânın orta kısmı bir kafe olarak düzenlense de cam kenarları tamamen seyre ayrılmış. Misafirler gerek çıplak gözle gerekse ayaklı dürbünlerle kuşbakışı Sydney’i seyreliyorlar. Tabi benim gibi elinde hem fotoğraf makinesi hem kamera olanlar da bir o vizörden bir diğerinden gördüklerini kaydetmekle meşguller. Altmış km ötesinin görülebildiği kulenin altındaki yüksek binalar kibrit kutusu kadar olunca yürüyen insanların boylarını kıyaslayın bir yol...

Avustralya haritalarında belli olmayan Sydney Körfezi hem içinden hem kuşbakışı ne kadar da büyük görünüyor; hem de girintili çıkıntılı... Gökyüzündeki ağır kurşunları yansıtan körfezin manzarası yine de müthiş.

-Devamı var-

Sydney şehir merkezinde bir “evsiz”

Sydney’de hava treni

MUSTAFA SITKI BİLGİN'İN ARDINDAN...

Ahmet KUŞ

10 Haziran 2009 tarihinde kadim dostum İbrahim Dıvarcı ile birlikte *Konya Ansiklopedisi* için “Küçükarmağan Ailesi” ve “Cemiyet-i Hayriye Vakfı” maddeleri hakkında bilgi almak maksadıyla Sıtkı Bey’i evinde ziyaret etmiştik. Ayın dokuzunda telefon ettiğimizde bir gün sonrasına randevu vermişti. Meram Yeni Yol’daki Mustafa Sıtkı Bilgin Altgeçidi’nin biraz ilerisinde sağda bulunan evinde Sıtkı Bey’i ziyaret etmiş, hem ansiklopedi maddeleri hem de diğer meselelerle ilgili bir sohbet gerçekleştirmiştik. Sıtkı Bey ayaklarından rahatsız olmasına rağmen sağlıklı görünüyordu. Bizimle yakından ilgilendi ve o döneme ait yaşadıklarını aktardı. 27 Mayıs ihtilalinde Yassıada’da geçirdiği günleri anlattı. Bugünkü gazetelerde vefat haberini okuyunca anlattıklarını kamuoyuyla paylaşmak istedim. Sohbetimiz bittikten sonra bir vesikalık fotoğrafını çeker misiniz, dedi. Birkaç kare fotoğrafını çekip vesikalıklarını iki gün sonra kendisine gönderdik. Sıtkı Bey Türkiye’nin sancılı bir döneminde yetişen ve bu ülkeye hizmet etmeye çalışan birisiydi. Gerek avukat ve hâkim olarak gerekse belediye reisi olarak Konya’mıza önemli hizmetleri oldu. O artık Hakk’ın rahmetine kavuştu (3 Nisan 2011). Bu vesileyle ailesine ve yakınlarına başsağlığı diliyorum. Allah taksiratını affetsin, mekânı cennet olsun...

“İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 1946 yılında mezun oldum. İki yıl süren hâkimlik stajımı İstanbul’da yaptım. Evlendikten sonra kayınpederim merhum Ahmet Küçükarmağan benim kızımı Konya’dan götürme dedi. O Konya’dan ayrılmamızı istemiyordu. Manisa’nın Gördes ve Salihli kazalarında ve Uşak’ta hâkimlik yaptım. Adalet Bakanlığında Sıtkı Bey, Konya’ya tayin etmezseniz istifa ederim demişsiniz,

Konyalı olduğunuz için sizi Konya’ya vermeyeceğiz dediler. Tayinimi Konya’ya yapmadıkları için 1954 yılında hâkimlikten istifa ettim. İstifa ettikten sonra Konya’ya gelip serbest avukatlığa başladım. 1955 yılında Demokrat Partiye girdim. Aynı yıl içerisinde yapılan mahalli seçimlerde Demokrat Partiden Konya Belediye Meclisi üyeliğine seçildim. 1958 yılında Belediye Başkanı Nafiz Tahralı’nın mebus seçilmesi üzerine 17 Nisan 1958 tarihinde Konya Belediye Başkanlığına seçildim. 1958-1960 yılları arasında başkanlık yaptım. İhtilal olmadan önce Başvekil Adnan Menderes’e şatafatlı bir telgraf çekmiştim. Konya’mız sizi bekliyor diye. Telgrafı radyoda okudular. Meğer ihtilal hazırlıkları o günlerde yapılmıyormuş. İhtilalciler, Tahkikat Komisyonu’na, kendilerince anayasaya mugayir telgrafa içermişler. Benim için bu adam Adnan Menderes yanlısıdır, demişler. 27 Mayıs 1960 tarihinde ihtilal olunca Konya valisi merhum Cemil Keleşoğlu, Konya mebusu Himmet Ölçmen ile birlikte Yassıada’ya gönderildim. Yassıada’dan 119 arkadaşım ile birlikte Balmumcu Askeri Tesislerine nakledildim. Burada yedek subay okulunun yatakhanelerinin-

Eski Konya
belediye
başkanlarından
M. Sıtkı Bilgin

de kaldık.

Vali Cemil Bey çok heyecanlı bir adamdı. Uçakta pencere bulsam kendimi aşağıya atacaktım, dedi. Bize yapılanlardan tahkir oldum, dedi. Vali bey, ben aşağı ranzada yatayım, sen gençsin, yukarıda yat, dedi. Giderken yanıma biraz para aldım. Vali, Sıtkı Bey varsa bana biraz para ver dedi. O gün kafaya koymuş bunlar beni mahkûm edecekler, aileme emekli maaşı filan da kalmayacak diye... Koğuştta 77 kişiydik. Sabah olurken bir arkadaş Konya valisi duş yerinde intihar etmiş, kapı da açılmıyor dedi. Bileklerini jiletle kesmiş. Yanına ulaştığımızda daha sağdı fakat bir süre sonra öldü. Kaldığımız tesisin çok ahlaksız bir komutanı vardı. Yarbay rutbeli komutan elinde bir değnek dolaşıp önüne gelene küfredirdi. Bizi topladılar ve bir konuşma yaptı. Yarın buraya bir doktor heyeti geliyor. Sizin ihtiyaçlarınızı soracaklar, dedi. Şartlar hakkında heyete hiçbir şey söylemeyeceksiniz, dedi. Ertesi gün üç doktor albay geldi. Kimsede ses yok. İçimizden birisi el kaldırdı. Tahkikat heyetine komisyona seçilen birisiydi. Biz bu koğuştta 77 kişi kalıyoruz. Burada sigara içiyoruz. Ortam çok havasız. Şu pencereleri açtırsanız memnun oluruz, dedi. Doktorlardan birisi burası hapishane, hapishanede pencere mi açılır hiç, dedi? Yarın bir heyet gelecek, bakan ya da mebus olmayanların ifadesi alınacak dedi. Heyet geldi ve Ömer Altay Egesel ve sekreter hanım herkesi sırayla çağırılmaya başladı. Bana sıra gelince Egesel, sizi niye getirdiler, diye sordu. Üç aydır buradayım, niye getirdiklerini ben de anlamadım, dedim. Sen

Ankara'ya adam göndermişsin, dedi. Ne zaman, nasıl, kiminle göndermişim, dedim. Başvekili Konya'ya davet ettiğini biliyoruz, dedi. Dışarıda kan gövdeyi götürüyor, sen de memleketin kalkınmasını düşünmüyorsun, dedi. O benim asli görevim, dedim. Öyle deyince bir meslektaş olarak size sorduğum sorulardan dolayı özür diliyorum, dedi. Kısa bir süre sonra tahliye edileceksiniz, dedi. Kim ödeyecek bizim hakkımızı? Ben mahkemeye filan çıkmadım. Toplam 4 ay 20 gün kaldım. Benimle birlikte 100 kişiyi serbest bıraktılar. Himmet Ölçmen ve diğerlerini Kayseri'ye gönderdiler. Belediyeye teftişe gelen müfettişler de hakkımda herhangi bir usulsüzlük tespit edemediler. 1961 yılında Adalet Partisinden Belediye Meclisi üyeliğine seçildim. Aynı zamanda Belediye Meclisi Başkan Vekili oldum. 1977 yılına kadar bu görevi sürdürdüm. Bu tarihten sonra serbest avukatlık yaptım. Cemiyet-i Hayriye Vakfı, Türk Anadolu Vakfı ve Büyükkoyuncu Hizmet Vakfı gibi dernek ve vakıfların kuruluşunda görev aldım.

Selçuk Üniversitesinin 20. kuruluş yıldönümünde (Nisan 1995) rektör Prof. Dr. Halil Cin, bana, bir konuşma yapar mısınız, dedi. Halil Bey'in bu isteğini kabul ettim ve güzel bir konuşma yaptım. Konuşmanın bir suretini muavin beye vermiştim. Selçuk Üniversitesi kurulurken çalıştığım için Sıtkı Bey vazife mi istiyor, diye ileri geri konuşmaya başladılar. 1976-1977 öğretim yılında ilk olarak Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi kuruldu. Aslında bu iki fakülte-den çok önce 1962'de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Selçuk Eğitim Enstitüsü ve Yüksek İslam Enstitüsü kurulmuştu. Bu iki enstitü Konya'da bir üniversite kurulmasına yönelik ilk ciddi adımlardı. Enstitülerden sonra 1971 yılında Konya Devlet Mimarlık-Mühendislik Akademisi kuruldu. Selçuk Üniversitesinin kurucu rektörü Ali Rıza Çetık Bey'di. Üniversitenin kuruluştaki öğrenci sayısı 300 civarındaydı. Üniversitenin şehrimizde faaliyete geçmesi için her türlü katkıyı verdim. Üniversite, Konya'mızın kalkınması için elzem bir kurumdu. Kurulması için çalıştığım gibi büyümesi içinde her türlü gayreti gösterdim.”